

Miljö- och energidepartementet
103 33 Stockholm

Dnr M2016/O2191/Nm

Malmö den 2 maj 2017

REMISSVAR: Havs- och vattenmyndighetens rapport Tydligare regler för små avloppsanläggningar med tillhörande konsekvensanalys

Avfall Sverige är branschorganisationen inom avfallshantering och återvinning. Det är Avfall Sveriges medlemmar som ser till att avfall tas om hand och återvinns i landets alla kommuner. Vi gör det på samhällets uppdrag: miljösäkert, hållbart och långsiktigt. Vår vision är "Det finns inget avfall". Vi verkar för att förebygga att avfall uppstår, att mer återanvänds och att det avfall som uppstår återvinns och tas om hand på bästa sätt. Kommunerna och deras bolag är ambassadör, katalysator och garant för denna omställning.

Avfall Sverige bildades redan 1947 och har omkring 400 medlemmar. Avfall Sveriges medlemmar är kommuner, kommunalförbund, kommunala bolag och kommunala regionbolag inom avfall och återvinning. Deras kunder utgör Sveriges invånare och en stor del av näringslivet. Genom medlemmarna representerar Avfall Sverige Sveriges befolkning. I Avfall Sverige ingår, som associerade medlemmar, ett hundratal tillverkare, konsulter och privata utförare aktiva inom avfallshantering.

1. Förslagets koppling till Avfall Sveriges generella ståndpunkter

Avfall Sverige stödjer avfallshierarkin som princip för avfallshanteringen. Avfall Sverige anser att avfallshanteringen är en väsentlig del av samhällets infrastruktur och att avfallshanteringen ska ge en god och behovsanpassad service för medborgare och verksamheter. Vidare anser Avfall Sverige att samhällets beslutade återvinningsmål för avfallshantering är viktiga verktyg i omställningen för att nå våra övergripande mål. Avfall Sverige anser också att teknikutveckling och bättre miljöprestanda hos avfallsanläggningar är viktigt för att minimera miljöpåverkan och öka återvinningen av energi och material. Avfall Sverige anser även att personal, fastighetsägare och allmänhet ska ha en trygg och säker miljö att arbeta och vistas i.

För uppfyllande av alla här ovan nämnda ståndpunkter är det när det gäller små avloppsanläggningar viktigt med ett tydligt regelverk och en god efterlevnad av regelverket.

2. Sammanfattning

- Slam och andra fraktioner från avloppsanläggningar utgör hushållsavfall när avfallet genereras i anläggningar upp till viss storlek och omfattning.
- Avfall Sverige anser att det är positivt med ett kostnadseffektivitetsperspektiv på fosforrening, vilket innebär att kraven på rening skärps i känsliga områden och att de sänks i områden som inte har problem med övergödning.
- Avfall Sverige välkomnar Havs- och Vattenmyndighetens förslag om kravcertifiering av personer som anlägger avfallsanläggningar. En höjd kunskapsnivå leder till mer korrekt anlagda avloppsanläggningar ur många olika aspekter.
- Avfall Sverige välkomnar Havs- och Vattenmyndighetens förslag om krav på att avloppsanläggningar ska anläggas så att de är åtkomliga för underhåll, kontroll, service och tömning av avloppsfraktioner.

3. Generella kommentarer

Havs- och Vattenmyndighetens ("HaV") förslag rör "små avloppsanläggningar". Sådana anläggningar definierar myndigheten som anläggningar som är dimensionerade för upp till och med 200 personekvivalenter (pe).

Den i 15 kap. 20 § lagstadgade kommunala renhållningsskyldigheten innefattar en skyldighet för kommunen att samla in, borttransportera, återvinna och bortskaffa hushållsavfall och med hushållsavfall jämförligt avfall.

Slam och andra fraktioner från avloppsanläggningar utgör hushållsavfall när avfallet genereras i anläggningar upp till viss storlek och omfattning. En viktig prioritet för kommuner och kommunala bolag inom ramen för den kommunala renhållningsskyldigheten är att säkerställa att så mycket slam och andra avloppsfraktioner som möjligt kan nå fullgod återvinning genom bland annat rötning och uppgradering till biogas, men även återföring av växtnäring till produktiv mark där så är möjligt.

Naturvårdsverket har i Handbok till allmänna råd, Handbok 2008:3 (utgåva 1, juli 2008) gett sin syn på när små avloppsanläggningar ger upphov till hushållsavfall:

"Det avfall som hushållen producerar i form av urin, fekalier, latrin, blandat avlopp, slam från slamavskiljare samt filtermaterial från filter med egenskaper eller tömningsintervall motsvarande slamavskiljare är alltså hushållsavfall. Markbäddsmaterial och fosforavskiljande material som kan anses ingå i anläggningen och som har längre utbyttestid (mer än 5 år) borde däremot betraktas som byggavfall/ verksamhetsavfall".

Med stöd av 74 § 1 p. avfallsförordningen (2011:927) har kommunen bemyndigande att ställa krav på hur anordningar för hantering av avfall ska vara beskaffade och skötas. Eftersom små avloppsanläggningar utgör anordningar för hantering av avfall innefattas de i detta bemyndigande.

Bemyndigandet utnyttjas genom att kommunen i avfallsföreskrifterna kan ställa krav på anläggande av små avloppsanläggningar. Detta innefattar bland annat maximalt avstånd mellan uppställningsplats för slambil och anläggning under normala förhållanden, höjdskillnad mellan uppställningsplats för fordon och botten på anläggning, åtkomst till anläggning som kräver byte av fosformaterial. På motsvarande sätt kan kommunen ställa krav på fastighetsägare när det gäller åtgärder inför hämtning av avfall från små avloppsanläggningar.

Miljönämnden behöver i sin prövning av en anläggning beakta avfallsföreskrifternas krav för att säkerställa att avfallshantering från anläggningen kan ske. Prövningen av en avloppsanläggning sker i sig med stöd av miljöbalkens bestämmelser. Krävs bygglov handläggs detta av byggnadsnämnden med utgångspunkt i plan- och bygglagen med anknutna förordningar. Möjligheterna till avfallshantering har betydelse både inom tillståndsprövning enligt miljöbalken och vid bygglovsprövning. I miljöbalken finns vissa möjligheter att förena tillstånd med villkor som behövs om avfallshantering, återvinning och återanvändning, om hanteringen, återvinningen eller återanvändningen kan medföra olägenheter för den yttre miljön (19 kap. 5 § 9 p. och 22 kap. 25 § 8 p. miljöbalken). Rättsläget får betraktas som oklart i fråga om vilka krav som kan ställas på lokaliseringen, ur ett miljöbalksperspektiv, när lokaliseringen är olämplig ur avfallsföreskrifternas lydelse och detta till exempel innebär att avfallshantering från anläggningen endast kan ske med stora svårigheter.

Om en fastighetsinnehavare inte kan uppfylla de avståndskrav som anges i avfallsföreskrifterna har avfallsansvarig nämnd möjlighet att medge att anläggningen placeras på annat avstånd om det finns särskilda skäl. Den formella prövningen av placeringen inom ramen för bygglov eller miljötillstånd görs som framhållits tidigare av den nämnd som meddelar tillstånd eller bygglov. Avfallsansvarig nämnd kan yttra sig till den nämnd som ger tillstånd och meddelar sina synpunkter.

Det kan således konstateras att kommunen redan med stöd av gällande lagstiftning har tämligen goda möjligheter att reglera både anläggandet av små avloppsanläggningar och tömningen av desamma.

Avfall Sverige välkomnar dock de förtydliganden avseende krav på tömning som HaV föreslår, se nedan avsnitt 4.

4. Specifika kommentarer

Ny 12 a § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd s. 23

HaV lämnar förslag till utformning av ny 12 a § 1 st. med följande lydelse:

Inom områden utpekade som känsliga för utsläpp av toalettavloppsvatten enligt X § är det förbjudet att till mark, grund- eller ytvatten släppa ut såväl renat som orenat toalettavloppsvatten eller urin. Prövningsmyndigheten får medge undantag från förbudet i första stycket om särskilda skäl föreligger.

Avfall Sverige anser att det är positivt med ett kostnadseffektivtetsperspektiv på fosforrening, vilket innebär att kraven på rening skärps i känsliga områden och att de sänks i områden som inte har problem med övergödning. Förslaget innebär att utsläpp av toalettavloppsvatten inte tillåts på platser som är känsliga för utsläpp av fosfor. Det innebär att källsorterande avloppssystem där toalettavloppsfraktionen tas om hand i slutna tankar eller att torra lösningar främjas. En konsekvens av detta är dock att transporter kommer att öka eftersom avloppsfraktioner i slutna tankar behöver tömmas oftare och kan behöva en separat logistik jämfört med tömning av slamavskiljare. Det positiva är att källsorterande lösningar främjar möjligheterna till kretslopp, då toalettfraktionen efter hygienisering kan användas för gödsling av jordbruksmark. Om lokala kretsloppsanläggningar byggs upp minskar behovet av långväga transporter.

HaV ser också att torra lösningar kommer att främjas. Som exempel nämns mulltoaletter, förbränningstoaletter och urinseparerande torrtoaletter. Avfall Sverige ställer sig tveksamma till vissa av dessa lösningar då det kan leda till att latrinhanteringen kommer att öka. Många kommuner har successivt arbetat bort hanteringen av latrin då logistiken är problematisk och hanteringen är tung och dålig ur arbetsmiljösynpunkt. Möjligheter att ge dispens till eget omhändertagande på den egna fastigheten ökar också risken för övergödningssproblem lokalt.

Ny 15 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd s. 32

HaV lämnar förslag till utformning av en ny 15 § med följande lydelse:

Endast personer som är certifierade av ett personcertifieringsorgan som är ackrediterat för uppgiften får anlägga avloppsanläggningar som kräver tillstånd eller anmälan enligt 13 § eller göra ändringar som kräver anmälan enligt 14 § 2. Personcertifieringsorganet ska vara ackrediterat för uppgiften enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning EEG nr 339/93 och lagen (2011:791) om ackreditering och teknisk kontroll.

Avfall Sverige välkomnar HaVs förslag om kravcertifiering på personer som anlägger avloppsanläggningar. En höjd kunskapsnivå leder till mer korrekt anlagda avloppsanläggningar ur många olika aspekter. Avfall Sverige poängterar vikten av att den certifieringsordning som ska tas fram även inkluderar tömnings- och arbetsmiljöaspekter. Avfall Sverige vill särskilt peka på vikten av avloppsanläggningar inte grävs ner för djupt då det försvårar möjligheten till slamtömning och medför högre risk för dålig arbetsmiljö.

Ny 16 c § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd s. 37:

HaV lämnar förslag till utformning av en ny 16 c § med följande lydelse:

En avloppsanläggning ska utformas enligt följande.

- 1. Avloppsanläggningen ska anläggas så att den är åtkomlig för underhåll, kontroll, service och tömning av avloppsfraktioner.*
- 2. Om anläggningen har en infiltrerande del ska den utrustas med en del som möjliggör kontroll av grundvattennivån i direkt anslutning till avloppsanläggningen.*
- 3. Anläggningen ska placeras så att den inte riskerar att skadas av betande boskap, rötter från växtlighet, fordon eller motsvarande.*
- 4. Dag-, backspolnings-, och dräneringsvatten samt därmed jämförbart vatten får inte tillföras anläggningen.*

Avfall Sverige välkomnar HaVs förslag till ny 16 c § och särskilt vad som anges i första punkten att en anläggning ska anläggas så att den är åtkomlig för underhåll, kontroll, service och tömning av avloppsfraktioner. För uppfyllande av den i 15 kap. 20 § miljöbalken reglerade kommunala renhållningsskyldigheten avseende borttransport av hushållsavfall – däribland slam och andra fraktioner från avloppsanläggningar - är tydligare krav på möjligheten att tömma anläggningar särskilt välkommet.

För fortsatta kontakter i dessa frågor hänvisar vi till vår rådgivare Jenny Westin, jenny.westin@avfallsverige.se, till vår jurist Sven Lundgren, sven.lundgren@avfallsverige.se eller till vår VD Weine Wiqvist, weine.wiqvist@avfallsverige.se, telefon 040-35 66 00.

Med vänliga hälsningar,
Avfall Sverige

Claes Thunblad
Ordförande

Weine Wiqvist
VD